

TISKOVÁ ZPRÁVA

ORBIS PICTUS FRANTIŠKA KUPKY

Mezi symbolismem a reportáží

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň „13“, Pražská 13, Plzeň
30. 5. – 7. 9. 2014

Výstava se zaměřuje na počáteční období tvorby jednoho z významných průkopníků abstraktní malby Františka Kupky (1871–1957), jež bylo dosud neprávem spíše opomíjeno. Po přesídlení do Paříže v polovině devadesátých let 19. století se Kupka věnoval především grafickému dílu, ilustrátorské práci, přispíval svými kresbami do ilustrovaných revuí a satirických časopisů. Vrcholem výstavy v Západočeské galerii je série vynikajících Kupkových kreseb zapůjčených z pařížského Musée d'Orsay, do něhož je roku 2001 zakoupil francouzský stát z původní Waldesovy sbírky. Po dlouhých letech má tedy veřejnost jedinečnou příležitost je v České republice opět shlédnout.

Když v roce 1912 na pařížském Podzimním salonu Kupka poprvé vystavil své abstraktní malby, měl za sebou obsáhlé dílo, jež ho řadilo mezi uznávané představitele evropského symbolismu, mezi přední grafiky, ilustrátory a satirické kritiky sociálních a politických poměrů doby. Kupka pracoval mnoho let v bohémském prostředí Montmartru, v prostředí subversivním jak společensky, tak umělecky. Kupka zde zaujímal přední místo mezi kreslíři – komentátory a kritiky společnosti. Stejně jako i další umělci vzeší z tohoto prostředí si Kupka vytvořil svůj osobitý výtvarný styl, v němž dominovala moderní alegorie, cykličnost v klasickém figurálním ustrojení, případně s karikaturní nadsázkou. V popředí stála spíše ideová, ne tak formální „subversivnost“. K vrcholům této Kupkovy produkce patří cykly **Peníze** (1902), **Mír** (1904), **Náboženství** (1904), vytvořené pro autorská čísla satirického časopisu *L'Assiette au Beurre* nebo monumentální ilustrátorské dílo pro mnohosvazkovou práci geografa a anarchisty-humanisty **Élisée Recluse** *L'Homme et la Terre* (Člověk a země, 1905–1908).

Ředitel Západočeské galerie v Plzni Roman Musil informuje: „Několik vynikajících přípravných kreseb k cyklům **Peníze** (1902), **Mír** (1904) a **Náboženství** (1904) vytvořených pro časopis *L'Assiette au Beurre* se podařilo zapůjčit z pařížského **Musée d'Orsay**. Kolekci zakoupil v roce 2001 francouzský stát z Waldesovy sbírky u příležitosti výstavy v Musée d'Orsay a Západočeská galerie v Plzni má jedinečnou možnost do své výstavy zahrnout významné ukázky z této série a po dlouhých letech tak dát veřejnosti příležitost je opět shlédnout v České republice.“

„Většina vystavených děl byla zapůjčena z Francie. Vedle zmíněných prací z Musée d'Orsay a zápůjček dalších soukromých majitelů v Paříži jsou však na výstavě zastoupeny také české sbírky (Národní galerie v Praze, Galerie výtvarného umění v Ostravě, Galerie Kodl ad.). Kupkova tvorba sledovaného období je představena prostřednictvím známých i méně známých prací od malířských děl, přes kresbu, grafiku, k samotným časopiseckým či knižním publikacím.“

Autorka koncepce výstavy Markéta Theinhardtová vysvětluje: „Ačkoli toto počáteční období autorovy tvorby, které bychom mohli označit jako figurativní (Kupka je v pozdější systematice svého díla nazýval „konvenční“), zaujímá jak časově, tak i významově v Kupkově díle důležité místo, začíná se mu věnovat větší a zasloužená pozornost teprve v poslední době, spolu s revizí symbolismu a obnoveným zájmem o analýzu novodobých forem výtvarné reflexe. První obsáhlá výstava věnovaná Kupkově figurativní tvorbě byla uspořádána před 12 lety v pařížském Musée d'Orsay (Vers les temps nouveaux. Kupka œuvres graphiques 1894–1912, 2002). Na tuto prezentaci chce navázat i výstavní projekt Západočeské galerie v Plzni, připravený stejnou autorskou dvojicí Markéta Theinhardtová a Pierre Brullé jako výstava v Paříži. Oproti pařížské výstavě se však koncepčně liší zdůrazněním **symbolistní** ideovosti raného Kupkova díla na

jedné straně a jeho obsáhlé **ilustrátorské tvorbě (hlavně časopisecké)** na straně druhé. Tyto dvě polohy však nejsou viděny jako kontrast, nýbrž ve své logické propojenosti. V tomto smyslu výstava přináší i některá dosud nereflektovaná zobrazení a zároveň s tím poukazuje i na fáze procesu vytváření a používání určitých zobrazivých kódů v kontextu různých médií (malířská díla, volná kresba, grafika, nátisky a knižní či časopisecký tiskový produkt). Oproti lineárnímu směřování konceptu pařížské expozice, jejímž vyústěním byl konec konců poukaz ke Kupkově formální cestě k nefigurativnímu umění, chce plzeňská výstava zdůraznit spíše ideovou podstatu této Kupkovy tvorby a jejích proměn, oděnou do alegorických figur klasické figurálnosti a kompozice a jejího překonávání iluzivními prostředky. **Plzeňský projekt lze chápat jako komplementární k výstavě Cesta k Amorfě; Kupkovy Salony 1899–1913, uspořádané roku 2012 v Národní galerii v Praze u příležitosti Kupkova památného vystoupení na pařížském Podzimním salonu roku 1912. Ukazuje nové aspekty široké tvůrčí škály Kupkovy předabstraktní tvorby.**“

Kupka se později o své práci pro tisk vyjadřoval s odstupem a zdůvodňoval ji tím, že byla vedena smyslem pro spravedlnost a mladistvou touhou přispět k nápravě poměrů.

V roce 1906 se Kupka přestěhoval z Montmartru do komuny Puteaux u Paříže. Tento, na první pohled banální životopisný údaj, zaujímá v jeho umělecké kariéře symbolické místo. Byl výrazem Kupkovy vůle k návratu k “volné tvorbě”, k promýšlení nových uměleckých koncepcí. Chtěl získat volný prostor, zbavit se “služnosti” svých dřívějších realizací, i když ilustrace, hlavně bibliofilní, měla i nadále být nejen substanciálním zdrojem jeho příjmu, ale i důležitým prvkem jeho novátorských rešerší, které ho záhy dovedou ke konceptu “abstrakce”.

Autory výstavy jsou Markéta Theinhardtová a Pierre Brullé.

Markéta Theinhardtová působila řadu let jako kurátorka v Národní galerii v Praze, v současné době přednáší na Sorbonně v Paříži. Specializuje se na středoevropské umění 19. a počátku 20. století, Kupkou se zabývá od roku 1988. Výsledkem její badatelské činnosti jsou četné publikace a výstavní projekty (mj. *Vers les temps nouveau. Kupka œuvres graphiques 1894–1912*, Musée d’Orsay v Paříži, 2002, a *Cesta k Amorfě. Kupkovy Salony 1899–1913* pořádaná v roce 2012 v Národní galerii v Praze).

Pierre Brullé je ředitelem stejnojmenné pařížské galerie zabývající se současným uměním. Tvorbě Františka Kupky se věnuje jako nezávislý badatel a znalec většinou ve spolupráci s M. Theinhardtovou. Jeho soukromá sbírka, nezávislá na činnosti galerie, obsahuje nejen díla Františka Kupky, ale také archívní dokumentaci.

PUBLIKACE

K výstavě je vydávána ve spolupráci s nakladatelstvím Arbor vitae stejnojmenná publikace. Autoři textu, **Markéta Theinhardtová** a **Pierre Brullé**, věnují pozornost především Kupkově práci pro ilustrovaný tisk, proto je kniha doplněna **Michelem Dixmierem** o medailony jednotlivých ilustrovaných revuí, do nichž Kupka přispíval. Katalog v grafické úpravě Jiřího Lammela obsahuje téměř 200 stran a více než 120 barevných reprodukcí.

DOPROVODNÝ PROGRAM

- 30. 5. v 17 h **Komentovaná prohlídka s autorkou výstavy Markétou Theinhardtovou**
- 4. 6. v 17 h **František Kupka mezi symbolismem a reportáží.** Přednáška Markéty Theinhardtové
- 19. 6. v 17 h **Sběratel a jeho malíř – malíř a jeho sběratel. Jindřich Waldes a František Kupka**
Přednáška Víta Vlnase
- 4. 9. v 17 h **František Kupka a jeho svět okolo roku 1900. Procházka výstavou a čtení vybraných děl**
Přednáška Tomáše Pospiszyla

REALIZAČNÍ TÝM

Koncepce výstavy: Markéta Theinhardtová, Pierre Brullé
Kurátorka výstavy: Petra Kočová
Grafický design: Jiří Lammel
Jazyková redakce: Marie Bergmanová
Překlad: Robin Cassling
Instalace: Jan Jirka, Petr Kutek
Řezaná grafika: Jakub Čermák
Doprovodný program: Marcela Štýbrová, Jiří Hlobil, Iveta Řežábková

DÍLA NA VÝSTAVU ZAPŮJČILY

Musée d'Orsay, Paříž
Národní galerie v Praze
Galerie výtvarného umění v Ostravě
Galerie Kodl, Praha
Pro arte, investiční fond, Praha
Soukromá sbírka Kooperativa pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group
sbírka EMD
sbírka Fernand Biau
sbírka Patrice Moreau
soukromá sbírka, Paříž

Záštitu nad výstavou převzali

Daniel Herman, ministr kultury České republiky,
Václav Šlajs, hejtman Plzeňského kraje,
a Martin Baxa, primátor města Plzně.

Výstava byla realizována za finanční podpory Ministerstva kultury, Státního fondu kultury České republiky a díky výjimečné zápujčce z Musée d'Orsay.

PARTNEŘI

Plzeňský kraj, Ministerstvo kultury ČR, Arbor vitae, Era, Státní fond kultury, Galerie Kodl, Bohemia Sekt, Kunsttrans Praha, Rada galerií ČR

MECENÁŠ VÝSTAVY

Petr Pudil

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Mladá fronta DNES, Art+Antiques, Dějiny a současnost, I-Prague, Český rozhlas Plzeň, plzen.cz, railreklam

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

KONTAKT PRO MÉDIA:

Mgr. Eva Reitspiesová

tisková mluvčí Západočeské galerie v Plzni

tel. 377 908 514, mobil 731 474 266, e-mail: reitspiesova@zpc-galerie.cz